

Beperkt koningschap is beter voor land en Kroon

De Oranjes vormen zeker een bindend element in Nederland. Dit wordt versterkt als hun rol uitsluitend ceremonieel wordt.

Matthijs Rooduijn en Bram Creusen
Politiek socioloog en historicus,
redactieleden *De Republikein*

Minister-president Mark Rutte stuurde eergisteren een brief naar de Tweede Kamer met 'een nieuwe visie op modern koningschap'. Rutte stelt dat 'de Koning' het symbool bij uitstek is van de nationale gemeenschap en concludeert daarom dat het ongewenst is de politieke invloed van het staatshoofd te beperken.

De Oranjes vormen inderdaad een belangrijke bindende kracht in de samenleving. Maar ons land is niet gebaat bij het in stand houden van de status-quo. Er is op dit moment van alles mis met het functioneren van de monarchie. Een aanpassing daarvan hoeft helemaal niet te betekenen dat de rol van de Oranjes als samenbindende kracht op de tocht komt te staan. Integendeel. Het zou die rol juist kunnen versterken.

De huidige invulling van ons koningschap is in strijd met de meest fundamentele principes van onze liberale democratie. In Nederland is de door erfopvolging aangewezen koning(in) lid van de regering – de institutie bij uitstek die zou moeten bogen op democratische legitimiteit. De enige reden hiervoor is dat één van de verre koninklijke voorouders toevallig Willem van Oranje heette.

Een ander probleem is de politieke invloed die de Koning uitoefent bij het benoemen van de informateur. Niemand weet hoever de macht precies reikt. Maar alleen al de mogelijkheid dat een door erfopvolging gekozen koning(in) invloed uitoefent op iets fundamenteels als de regeringsvorming, is genoeg reden het systeem zo snel mogelijk te veranderen.

Koningin Beatrix. Moet haar rol worden herzien? FOTO REUTERS

Koning kan de boel bij elkaar houden in moeilijke tijden

Het huidige functioneren van de monarchie heeft ook negatieve consequenties voor de vrijheid van de koning(in) zelf en zijn directe familie. Omdat de Koning onschendbaar is, zijn de ministers verantwoordelijk voor wat een lid van het Koninklijk Huis zegt en doet. Hierdoor worden de koning(in) en zijn (haar) familie ernstig in hun vrijheden beperkt.

Niet alleen de Koning is het slachtoffer van deze ministeriële verantwoordelijkheid, ook de pers is de klos. De Rijksvoorlichtingsdienst zorgt er immers voor dat de Oranjes zoveel mogelijk uit de schijnwerpers

blijven. Journalisten worden in de praktijk gewoon genuilkorfd.

Deze problemen met het functioneren van de monarchie kunnen worden opgelost wanneer de band tussen de Koning en politiek geheel wordt doorsneden. De beste manier om dit te bewerkstelligen is het invoeren van een ceremonieel koningschap. Dit betekent dat de koning(in) grondwettelijk uit de regering moet worden gezet. Er hoeft dan geen koninklijke goedkeuring meer te komen om politieke beslissingen om te zetten in beleid.

Verder moet de rol van de koning(in) bij de formatie worden herzien. Politieke partijen zijn prima in staat zelf een regering te vormen. Op het moment dat de koning(in) geen politieke invloed meer heeft, hoeven ministers ook geen verantwoordelijkheid meer te dragen voor wat het staatshoofd zegt of doet. De koning(in) zal zich dan vrijer kunnen uitspreken over maatschappelijke problemen, en de media zullen vrijer kunnen zijn in hun berichtgeving over de Oranjes.

Het voordeel van zo'n systeem is dat er nog steeds een belangrijke rol is weggelegd voor de Koning. In de Oranje republiek is de Koning hét symbool bij uitstek van de nationale identiteit en heeft hij de belangrijke taak om de boel bij elkaar te houden in moeilijke tijden. Een dergelijk koningschap kan prima functioneren wanneer het volledig is losgekoppeld van de politieke sfeer. Zonder het keurslijf van de ministeriële verantwoordelijkheid kunnen de Oranjes zich vrijer en persoonlijker richten tot het Nederlandse volk. Dit zal de rol van de koning(in) als bindend element alleen maar versterken.